EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 14.12.2020.
COM(2020) 810 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI,

ar ko izvērtē galvenos rezultātus, kas iegūti izmēģinājuma pētījumos, kuri izveidoti ar Regulu (ES) 2016/792 par saskaņotajiem patēriņa cenu indeksiem un mājokļu cenu indeksu

1. PAMATINFORMĀCIJA

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/792 par saskaņotajiem patēriņa cenu indeksiem un mājokļu cenu indeksu[1] tika pieņemta 2016. gada maijā. Ar šo regulu nosaka vienotu regulējumu, kas vajadzīgs, lai izstrādātu, sagatavotu un izplatītu saskaņoto patēriņa cenu indeksu (SPCI), nemainīgas nodokļu likmes saskaņoto patēriņa cenu indeksu (NNL SPCI), īpašnieka apdzīvotā mājokļa cenu indeksu (ĪAMCI) un mājokļu cenu indeksu (MCI). Šos četrus indeksus kopā sauc par "saskaņotajiem indeksiem".

Saskaņā ar Regulas (ES) 2016/792 8. pantu Komisija var ierosināt izmēģinājuma pētījumus, ko pēc brīvprātības principa veic dalībvalstis, ja saskaņoto indeksu apkopošanai ir nepieciešama labāka pamatinformācija vai ja ir noteikts, ka nepieciešams uzlabot saskaņoto indeksu salīdzināmību.

Vajadzības gadījumā šādus izmēģinājuma pētījumus palīdz finansēt no Savienības vispārējā budžeta.

Ar šādiem pētījumiem izvērtē iespēju iegūt labāku pamatinformāciju vai pieņemt jaunas metodoloģiskas pieejas.

Izmēģinājuma pētījumu rezultātus ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm un galvenajiem saskaņoto indeksu lietotājiem novērtē Komisija (*Eurostat*), ņemot vērā ieguvumus, ko sniedz labāka pamatinformācija vai jaunas metodoloģiskas pieejas attiecībā uz saskaņotu indeksu sagatavošanas papildu izmaksām.

Līdz 2020. gada 31. decembrim un pēc tam ik pēc pieciem gadiem Komisija iesniedz ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei, attiecīgā gadījumā izvērtējot izmēģinājuma pētījumu galvenos rezultātus. Ar šo ziņojumu izpilda minēto prasību.

2. IZMĒĢINĀJUMA PĒTĪJUMI, KAS VEIKTI SASKAŅĀ AR REGULU (ES) 2016/792

Kopš Regulas (ES) 2016/792 pieņemšanas ir pabeigtas divas izmēģinājuma pētījumu kārtas, ko atbalsta ar dotācijām no Savienības vispārējā budžeta 2016. un 2017. gadam. Nākamajos gados ierosinātas turpmākas kārtas, bet šajās kārtās finansētie pētījumi turpinās, un tos vēl nav iespējams novērtēt.

2.1. Izmēģinājuma pētījumi, kas veikti, izmantojot 2016. gada budžetu

2016. gadā tika ierosināts uzaicinājums iesniegt priekšlikumus[2] ar šādiem uzdevumiem:

A uzdevums:	*GTIN*[3] kodu/veikala kodu automātiska sasaiste ar *ECOICOP*[4]
B uzdevums:	lielveikalu vai citu mazumtirgotāju skeneru datu izmantošana
C uzdevums:	jaunu metožu izstrāde skeneru datu vai citu darījumu datu apstrādei
D uzdevums:	rasmošana kā SPCI avots

[1] OV L 135, 24.5.2016., 11. lpp.

[2] Varēja pieteikties tikai dalībvalstu un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) valstu statistikas iestādes.

[3] Preču pozīcijas globālais numurs.

[4] Eiropas Individuālā patēriņa veidu klasifikācija.

E uzdevums: SPCI izdevumu svaru apkopošanas uzlabošana, ieskaitot svarus pirkumiem internetā

Pirmie trīs uzdevumi bija izpētīt dažādus tehniskus aspektus, kas saistīti ar tādas uzlabotas pamatinformācijas izmantošanu, kas atvasināta no lielveikalu vai citu mazumtirgotāju skeneru datiem. Vēl viens jauns labākas pamatinformācijas avots ir dati, kas automātiski savākti internetā ("rasmošana"), uz kuru attiecas ceturtais uzdevums. Šie uzdevumi arī atbalsta metodoloģiskus pētījumus, kas uzlabo saskaņoto indeksu salīdzināmību attiecībā uz šo jauno datu avotu apstrādi. Piektais uzdevums ir vērsts uz labāku salīdzināmību starp valstīm un piekļuvi labākai pamatinformācijai par izdevumu svaru apkopošanu, īpaši ņemot vērā to, ka daudzās dalībvalstīs pieaug internetā veikto pirkumu īpatsvars.

Dotācijas tika piešķirtas 15 izmēģinājuma pētījumiem 10 dalībvalstīs un vienā EBTA valstī. No 15 pētījumiem astoņi attiecās uz skeneru datiem (A, B un C uzdevums), seši uz rasmošanu (D uzdevums) un viens uz izdevumu svariem (E uzdevums). Šiem projektiem atvēlētais kopējais budžets bija 1 180 835,04 EUR.

2016. gada uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus bija iekļauti arī uzdevumi, kas saistīti ar nekustamā īpašuma statistiku. Tomēr šie pētījumi aptvēra tematus, kas nebija Regulas (ES) 2016/792 tvērumā (mājokļu tirdzniecības ceturkšņa rādītāji, mājokļu reģionālo cenu indeksi un komerciālā nekustamā īpašuma rādītāji). Tāpēc saskaņā ar šiem uzdevumiem finansētos projektus neuzskata par izmēģinājuma pētījumiem Regulas (ES) 2016/792 8. panta nozīmē.

2.2. Izmēģinājuma pētījumi, kas veikti, izmantojot 2017. gada budžetu

2017. gadā tika ierosināts jauns uzaicinājums iesniegt priekšlikumus[5] ar šādiem uzdevumiem:

1. uzdevums: darījumu datu iestrāde SPCI apkopošanas procesos

2. uzdevums: SPCI izlases veidošanas un apkopošanas metodoloģiju pielāgošana digitālās ekonomikas izaicinājumiem

3. uzdevums: SPCI kvalitātes korekcijas metožu uzlabošana

Pirmais uzdevums bija veikt turpmākus izmēģinājuma pētījumus par lielveikalu vai citu tirdzniecības vietu skeneru datu izmantošanu, lai uzlabotu pamatinformāciju un SPCI pamatā esošo metožu salīdzināmību[6]. 2. un 3. uzdevums ir vērsts uz SPCI metodoloģijas dažādo aspektu salīdzināmības uzlabošanu, īpaši izlases veidošanu un kvalitātes korekciju. Pieaugošā sabiedrības un ekonomikas digitalizācija rada izaicinājumus saistībā ar cenu mērīšanu, ko varētu izpētīt saskaņā ar šiem uzdevumiem.

Dotācijas tika piešķirtas 15 izmēģinājuma pētījumiem deviņās dalībvalstīs un vienā EBTA valstī. Pieci no 15 pētījumiem attiecās uz skeneru datiem (1. uzdevums), pieci uz digitālo ekonomiku (2. uzdevums) un pieci uz kvalitātes korekciju (3. uzdevums). Šiem projektiem atvēlētais kopējais budžets bija 1 081 642,46 EUR.

---

5 Arī varēja pieteikties tikai dalībvalstu un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) valstu statistikas iestādes.

6 Tā kā nemainīgas nodokļu likmes saskaņotais patēriņa cenu indekss (NNL SPCI) tiek atvasināts no SPCI, jebkāds SPCI uzlabojums attieksies arī uz NNL SPCI. Šā ziņojuma atlikušajā daļā "SPCI" ietver arī "NNL SPCI". .

Tāpat kā 2016. gada uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus 2017. gada uzaicinājumā bija iekļauti arī uzdevumi, kas saistīti ar statistiku par nekustamo īpašumu, aptverot tematus ārpus Regulas (ES) 2016/792 tvēruma (mājokļu tirdzniecības ceturkšņa rādītāji, mājokļu reģionālo cenu indeksi un komerciālā nekustamā īpašuma rādītāji). Tāpēc saskaņā ar šiem uzdevumiem finansētos projektus arī neuzskata par izmēģinājuma pētījumiem Regulas (ES) 2016/792 8. panta nozīmē.

3. IZMĒĢINĀJUMA PĒTĪJUMU NOVĒRTĒJUMS

Lai gan tikai Komisija ir atbildīga par izmēģinājuma pētījumu galīgo ziņojumu novērtēšanu un apstiprināšanu, rezultāti tiek darīti zināmi citu dalībvalstu un EBTA valstu statistikas birojiem un Eiropas Centrālajai bankai, kas ir SPCI galvenā izmantotāja. Izmēģinājuma pētījumi tiek prezentēti darbsemināros gan to izstrādes posmā, gan pēc tam, kad tie ir pabeigti. Minētās iestādes ar galīgajiem ziņojumiem apmainās, izmantojot tiešsaistes lietojumprogrammu (*CIRCABC*, Komunikācijas un informācijas resursu centrs administrācijām, uzņēmumiem un iedzīvotājiem).

Šī informācijas apmaiņa ļauj visiem valstu statistikas birojiem ņemt vērā citu iestāžu pieredzi un mācīties no tās. Arī starp līdzbiedriem tiek apspriesti izmēģinājuma pētījumos iegūtie rezultāti, kas tiem palīdz noteikt labāko praksi. Tas veicina kopīgu izpratni un kopīgas pieejas, kas ir būtiski saskaņoto indeksu salīdzināmības pastāvīgai uzlabošanai.

Izmēģinājuma pētījumi, kas tika ierosināti 2016. un 2017. gadā, ir ļāvuši panākt, ka lielāks valstu skaits kā SPCI datu avotus izmanto skeneru datus un/vai rasmošanu. Pastāvīgi pieaug arī to produktu grupu skaits, uz kurām attiecas šie jaunie datu avoti.

Pašlaik 10 dalībvalstis un visas trīs EBTA valstis kā sava SPCI datu avotu zināmā mērā izmanto skeneru datus. Turklāt valstu statistikas biroju 2020. gada sākumā veiktajā apsekojumā atklājās, ka 15 dalībvalstis un divas EBTA valstis SPCI sagatavošanā patlaban dažādā mērā piemēro rasmošanu.

Jauno datu avotu galvenās priekšrocības ir tas, ka salīdzinājumā ar tradicionālo "manuālo" cenu vākšanu veikalos ir iespējams panākt izlašu lielāku tvērumu un reprezentativitāti, kā rezultātā cenu izmaiņu mērīšana ir uzticamāka. Tajā pašā laikā jaunie datu avoti parasti ir lētāki nekā tradicionālās cenu vākšanas metodes.

Jauno datu avotu izmantošanas pieaugums ir saistīts ne tikai ar ES finansētiem izmēģinājuma pētījumiem — daudzas valstis ir veikušas nepieciešamo testēšanas un izstrādes darbu no saviem budžetiem. Tomēr izmēģinājuma pētījumi ievērojami sekmējuši progresu jauno datu avotu izmantošanā SPCI vajadzībām.

Nav tik vienkārši novērtēt projektu ieguldījumu salīdzināmības uzlabošanā (E uzdevums 2016. gadā un 2. un 3. uzdevums 2017. gadā). Tomēr lielākās daļas projektu rezultāti (piemēram, uzlabotas izlases veidošanas un kvalitātes korekcijas procedūras) ir īstenoti vai tiks īstenoti SPCI un tādējādi uzlabos SPCI kvalitāti attiecīgajās valstīs. Projekti ir arī devuši ieguldījumu kopējā zināšanu un pieredzes krātuvē par izlases veidošanas un kvalitātes korekcijas procedūrām, tādējādi kopumā tie veicina saskaņošanu. Piemēram, iegūtie rezultāti tiks izmantoti, lai izstrādātu uzlabotas vadlīnijas un ieteikumus par šīm procedūrām, tai skaitā SPCI metodikas

rokasgrāmatas atjauninājumus[7], un galu galā to rezultātā saskaņā ar Regulas (ES) 2016/792 4. panta 4. punktu varētu tikt pieņemti īstenošanas akti.

4. SECINĀJUMI

No Savienības budžeta 2016. un 2017. gadā finansēto izmēģinājuma pētījumu rezultātu novērtējums, kas izklāstīts šajā ziņojumā, liecina, ka tie ir ievērojami veicinājuši jaunu datu avotu izstrādi un izmantošanu SPCI. Turklāt vairākas dalībvalstis un EBTA valstis ir spējušas uzlabot savas metodoloģiskās pieejas, tādējādi palīdzot uzkrāt kopīgas zināšanas par šiem jautājumiem. Konkrētāk, jaunu datu avotu izmantošana uzlabos SPCI kvalitāti, vienlaikus samazinot to sagatavošanas izmaksas.

Komisija uzskata, ka izmēģinājuma pētījumi ir svarīgs instruments, kas nepieciešams, lai pastāvīgi uzlabotu saskaņotos indeksus, un tādēļ plāno turpināt to finansēšanu.

[7] Sk. https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/9479325/KS-GQ-17-015-EN-N.pdf/d5e63427-c588-479f-9b19-f4b4d698f2a2.